

จากการศึกษาพฤติกรรมและการเพาะขยายพันธุ์นกตะกรุม (*Leptoptilos javanicus*) และ นกตะกราม (*Leptoptilos dubius*) ในกรงเลี้ยงสวนสัตว์เปิดเขาเขียว จังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ 2547-2549 สามารถจับคู่นกตะกรุมได้จำนวน 3 คู่ ได้ลูกนกตะกรุมทั้งสิ้น 7 ตัว และสถานีเพาะเลี้ยงนกน้ำบางพระได้ลูกนกตะกราม 2 ตัว จากการศึกษาพฤติกรรมพบว่าทั้งนกตะกรุมและนกตะกรามจะมีใช้เวลาเฉลี่ยการแสดงพฤติกรรมในรอบวันด้วยการพักผ่อนมากที่สุด โดยนกตะกรุมเพศผู้มีการพักผ่อนร้อยละ 39 รองลงมาคือพฤติกรรมทำให้สบายตัวร้อยละ 25 การกินขับถ่ายร้อยละ 17 พฤติกรรมทางสังคมร้อยละ 8 พฤติกรรมอื่นๆ (ที่รวมพฤติกรรมการเล่น) ร้อยละ 7 และพฤติกรรมเคลื่อนที่ร้อยละ 4 ตามลำดับ นกตะกรุมเพศเมียมีพฤติกรรมในการพักผ่อนมากที่สุดร้อยละ 42 รองลงมาคือพฤติกรรมทำให้สบายตัวร้อยละ 27 การกินขับถ่ายร้อยละ 15 พฤติกรรมทางสังคมร้อยละ 8 พฤติกรรมอื่นๆ ร้อยละ 5 และพฤติกรรมเคลื่อนที่ร้อยละ 3 เป็นลำดับสุดท้าย ในส่วนของนกตะกราม(ซึ่งเป็นเพศผู้ทั้งหมด) พบว่ามีพฤติกรรมในการพักผ่อนมากที่สุดร้อยละ 50 พฤติกรรมรองลงมาคือทำให้สบายตัวร้อยละ 33 พฤติกรรมการกินขับถ่ายร้อยละ 6 พฤติกรรมทางสังคมร้อยละ 5 พฤติกรรมเคลื่อนที่และพฤติกรรมอื่นๆ ร้อยละ 3 เท่ากัน ตามลำดับ จากการศึกษาพฤติกรรมในช่วงฤดูผสมพันธุ์ พบว่านกทั้งเพศผู้และเพศเมียจะช่วยกันสร้างรังใหม่และตกแต่งรังเดิม นกตะกรุมมีไข่แต่ละ clutch 2-4 ฟอง ระยะเวลาการฟัก 35-37 วัน นกตะกรามมี 2-3 ฟอง ระยะเวลาฟัก 32-35 วัน โดยที่พ่อแม่จะช่วยกันเลี้ยงดูลูกนกนานประมาณ 4-5 เดือน

ในส่วนของปริมาณการกินอาหารพบว่านกตะกรุมเพศผู้มีการกินอาหารเฉลี่ย 540.73 กรัมต่อวัน เพศเมียกิน 510.95 กรัมต่อวัน และนกตะกรามกินอาหารเฉลี่ย 1,031.56 กรัมต่อวัน ซึ่งมีปริมาณการกินมากที่สุดในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงกรกฎาคม โดยคุณค่าทางโภชนาการที่สัตว์ได้รับต่อตัวต่อวันคือ CP (crude protein) 17.686 % ,Fat 0.963 % ,Ash 3.840 % ,Ca 0.967 % ,P 0.827 % และ Fiber 0.07 %

¹ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา จ.นครปฐม 73170

² สวนสัตว์เปิดเขาเขียว 235 หมู่ 7 ต.บางพระ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี 20210

³ สถานีเพาะเลี้ยงนกน้ำบางพระ ต.บางพระ อ. ศรีราชา จ. ชลบุรี 20210

Behavioral and captive breeding study of lesser adjutant stork (*Leptoptilos javanicus*) and greater adjutant stork (*Leptoptilos dubius*) in Khao Kheow Open Zoo, Chonburi province was carried out from the year 2004 to 2006, when 3 breeding pairs of lesser adjutant stork were established, in addition to 2 breeding pairs of greater adjutant storks already established at Bangpra Water Bird Breeding Center. A total of 7 lesser adjutant and 2 greater adjutant storks were successfully produced. The results of behavioral study showed that male lesser adjutant storks (n=4) spent 39% of their time resting, 25% of time engaged in comfortable behavior, 17% of time engaged in eating and defecation, 8% of time engaged in social behavior, 7% of time engaged in other types of behavior (include playing), and 4% of their time walking and flying respectively. Female lesser adjutant storks (n=5) spend spent 42% of their time resting, 27% of time engaged in comfortable behavior, 15% of time engaged in eating and defecation, 8% of time engaged in social behavior, 5% of time engaged in other types of behavior (include playing), and 3% of their time walking and flying respectively. Male greater adjutant storks (n=3) spend spent 50 % of their time resting, 33% of time engaged in comfortable behavior, 6% of time engaged in eating and defecation, 5% of time engaged in social behavior, 3% of time engaged in other types of behavior and 3% of their time walking and flying respectively. The study of breeding behavior found that males and females of both species construct the nest together. The lesser adjutant stork lays 2-4 eggs and the incubation period is 35-37 days. The greater adjutant stork lays 2-3 eggs and incubation period is 32-35 days. Parent of both species will help each other to feed the chicks until they are 4-5 months old. Food intake of the male lesser adjutant stork is 540.73 gram/day on average, the female is 510.95 gram/day on average and the male greater adjutant stork is 1,031.56 gram/day in average. More over, food intake is higher in May to July. Dietary analysis showed levels of 17.686% CP (crude protein), 0.963% Fat, 3.840% Ash, 0.967% Ca, 0.827% P and 0.07% Fiber.

---

¹ Faculty of Veterinarian Mahidol University Salaya Campus, Nakomprathom Province 73170.

² Khao Kheow Open Zoo, 235 Moo 7, Bangpra, Sriracha, Chonburi Province. 20110

³ Crane Breeding Center. Bangpra Water Bird Breeding Center, Sriracha, Chonburi Province. 20110